

УДК 630.5:630.52:630.174(477.85)

Вицєга Р.Р., канд. с.-г. наук, <https://orcid.org/0000-0002-8463-673X>

ruslan.vitseha@nltu.edu.ua

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів

ЛІСІВНИЧО-ТАКСАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА БУКОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ НПП «ВИЖНИЦЬКИЙ»

Vytseha R.R.

SILVICULTURAL AND MENSURATIONAL CHARACTERISTICS OF BEECH STANDS OF THE VYZHNYTSIA NATIONAL NATURE PARK

Висвітлено розподіл площ деревостанів з участю бука лісового за основними таксаційними ознаками в умовах НПП «Вижницький». Зокрема проаналізовано структуру букових лісів у розрізі Вижницького та Солонецького природоохоронного науково-дослідного відділення (ПНДВ). Виконано порівняльний аналіз результатів розподілу.

Ключові слова: букові деревостани, лісівничо-таксаційні показники, Вижницький НПП

Національні природні парки (НПП) мають виняткове значення для дослідження лісових екосистем, оскільки поєднують функції охорони природних комплексів і наукового вивчення природних процесів. Території НПП слугують своєрідними природними лабораторіями, де лісові екосистеми зберігаються у максимально наближеному до природного стані, без інтенсивного антропогенного впливу. Це створює унікальні умови для проведення довготривалих спостережень за ростом і розвитком деревостанів, змінами їхньої структури, продуктивності та біорізноманіття. Проведені в межах НПП, дослідження дозволяють глибше зрозуміти закономірності природної динаміки лісів, вплив кліматичних чинників і природних порушень на формування деревостанів. Отримані наукові дані є важливою основою для розроблення ефективних заходів охорони лісів, прогнозування їхнього стану та впровадження принципів сталого лісокористування.

Власне у співпраці з науковцями Національного лісотехнічного університету України закладено постійні пробні площі в чистих букових та мішаних буково-ялицевих деревостанах. [1, 2] Пробні площі слугуватимуть базою проведення лісівничих та біологічних досліджень. Отримані з пробних площ матеріали та результати їх опрацювання у статистиці та динаміці матимуть не тільки наукове, але й вагоме практичне значення. Проте для організації моніторингових досліджень, які б чітко репрезентували лісовий фонд НПП «Вижницький» необхідно проаналізувати структуру лісів за різними лісівничо-таксаційними показниками. Для цього використано актуалізовані матеріали повидільного банку даних ВО «Укрдержліспроєкт».

За результатами опрацювання встановлено, що деревостани з участю бука займають 1424,6 га у Вижницькому та 1523,3 га у Солонецькому ПНДВ. Таким чином площа букових лісів є приблизно однаковою. Проте більш детальніший аналіз виявив певні відмінності. Так в умовах Вижницького ПНДВ частка чистих за складом букових деревостанів становить 32,4%, а деревостанів з домішкою інших деревних видів у складі деревостану – 12,2%. Мішані букові деревостани займають 14,3% площ букових деревостанів з часткою бука у складі деревостану 6 одиниць та 11,9% площ з часткою 7 одиниць. Частки деревостанів з іншою участю бука лісового в складі деревостану є незначними. Натомість в умовах Солонецького ПНДВ чисті деревостани займають лише 3,0%, а з незначною домішкою інших деревних видів – 5,1%. Найбільшу частку займають деревостани з участю бука лісового у складі 7, 8 та 6 одиниць, частка яких становить 24,2%, 22,8% та 19,6%.

Для букових деревостанів НПП загалом характерним є нерівномірний розподіл площ за групами та класами віку. Така ж тенденцію можемо спостерігати у розрізі відділень. Так в умовах Вижницького ПНДВ 80,2% площ букових деревостанів займають середньовікові насадження, 12,3% - пристигаючі насадження, 6,7% - молодняки та лише 0,8% стиглі насадження. Найбільш представленими є букові деревостани у класі віку 91-100 років (18,6%). Натомість в Солонецькому ПНДВ розподіл площ за групами є вкрай нерівномірним. Переважна більшість букових лісостанів віднесено до

середньовікових - 98,7% і лише 1,3% площ представлені молодняками. Пристигаючі і стиглі насадження повністю відсутні. При цьому найбільшу частку займають класи віку 101-110 років (31,3%) та 91-100 років (21,4%).

Букові ліси Вижницького ПНДВ характеризуються середньою продуктивністю, на що вказує розподіл площ за класами бонітету. Майже половина площ (48%) характеризуються 1 класом бонітету і 39,9% - 2 класом бонітету. Високопродуктивні деревостани 1а та 1б класів бонітету займають відповідно 7,2% та 0,6%. Деревостани 1 класу бонітету є переважаючими для Солонецького ПНДВ (63,5%). Частка лісів 2 бонітету становить 22,6%, а частка високопродуктивних лісів (1а та 1б бонітет) складає 12,7% та 0,5% відповідно.

Ліси національного парку характеризуються здебільшого відносною повнотою 0,5-0,7. Так частка букових деревостанів з повнотою 0,6 складає 39,8%, з повнотою 0,7 – 23,2% та з повнотою 0,5% - 15,8% у Вижницькому ПНДВ. Натомість 33,3% площ представлені повнотою 0,7 та 31,7% - з повнотою 0,6. З повнотою 0,5 зростає 23,1% букняків Солонецького ПНДВ.

Проведений ґрунтовний аналіз дасть змогу підібрати ділянки для закладання репрезентативної мережі моніторингових пробних площ.

Список використаних джерел

1. Вицег Р.Р., Стратій В.І. Структура деревостанів пралісових типів НПП «Вижницький». Ліси природно-заповідних територій в умовах глобальних змін: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 25-ї річниці національного природного парку «Сколівські Бескиди» (Сколе-Львів, 5 липня 2024 року). Сколе, 2024. – С. 25-27.

2. Вицег Р.Р. Особливості використання ГІС Field Map при дослідженні структури старовікових мішаних букових деревостанів НПП «Вижницький». Природоохоронні території України: сучасні виклики та перспективи розвитку. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 40-річчю утворення Природного заповідника "Розточчя (Львів - Івано-Франкове, 4 жовтня 2024 року): СПОЛОМ, 2024. – С. 122-126.